

Jedle bělokorá (*Abies alba* Mill.) jako ohrožená dřevina

*Doc. Ing. Antonín Buček, CSc., Ústav lesnické botaniky, dendrologie a geobiocenologie
Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně*

Jedle bělokorá začala z lesních porostů ustupovat již na počátku 19.století v souvislosti s postupným prosazováním holosečného způsobu hospodaření v lesích s následnou obnovou smrkem. Kromě holosečného hospodaření se negativně projevoval postupný nárůst fyto toxických imisí, hynutí jedlových porostů v Ostravském biogeografickém regionu je doloženo již v roce 1866. V přirozených lesích by její zastoupení dosahovalo 20%. Zastoupení jedle v lesích ČR se snížilo z 2,9% v roce 1950 na 0,9% v roce 2001, střední věk se zvýšil z 63 let na 76 let. Výrazně tedy převládají staré a přestárlé jedle, které budou z lesních porostů postupně mizet. Perspektiva dalšího vývoje populace je tedy stále velmi nepříznivá. Úbytek populace jedle v ČR za poslední dvě staletí nesporně odpovídá obecným kritériím kategorie ohrožený druh podle klasifikace IUCN (20% pravděpodobnost vyhynutí během 20 let nebo 5 generací). V Červeném seznamu je zařazena jako druh kategorie C4.

Jedle bělokorá se vyskytovala ve 3.dubobukovém vegetačním stupni i ve 4. bukovém stupni. Patřila k nejvýznamnějším edifikátorům přirozených lesů 4b. dubojehličnatého, 5.jedlobukového a 6.smrkojedlobukového vegetačního stupně (zhruba 25% lesů ČR). Ústup jedle je dlouhodobý, v řadě biogeografických regionů, kde geobiocenózy s jedlí tvořily matici krajiny se již jedle nevyskytuje vůbec nebo jen ve zbytkových populacích (např. ve Žďárském bioregionu měla jedle v roce 1818 zastoupení 28%, v roce 1888 již jen 2%, v současné době méně než 1%).

V posledním období dochází k regeneraci jedle bělokoré, zřejmě díky snížení fyto toxických imisí a také díky ústupu korovnice kavkazské. Jedle bělokorá začíná být také více používána při obnově hospodářských lesů. Přirozené zmlazení jedle se sice objevuje, ale je silně poškozováno zvěří, která působí často totální redukci jedlových nárostů. Oblastí, kde je jedle v porostech hojněji zastoupena je ovšem velmi málo. Téměř chybí střední dorůstající generace, staré stromy rychle ubývají a projevuje se populační propast. Podrobný průzkum severní části CHKO Bílé Karpaty ukázal, že přirozené porosty s jedlí zaujímají pouze 6,4% území. Zdejší vitální populace jedle se významně rozšířila v průběhu 20.století na opuštěné pastviny.

Při klasifikaci typů biotopů pro program NATURA 2000 nebyly vymezeny jedlové bučiny ani jedlové doubravy. Tyto lesní biotopy patří přitom k nejohroženějším (jedlové doubravy již zřejmě zcela zanikly). Proto si jedle bělokorá nesporně zaslouží zákonnou ochranu, která by přispěla k podpoře regenerace jedlových populací, především v lesích se zvláštním statutem ochrany.

Citace:

BUČEK, A.: Jedle bělokorá (*Abies alba* Mill.) jako ohrožená dřevina. In: Maděra, P.(ed.):
Sb.abstr.workshopu Ohrožené dřeviny ČR. ÚLBDG LDF MZLU a MŽP ČR, Brno,
2006. s. 25